

Handläggare
Susanna Nytell
Telefon: 08-508 150 29

Till
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
2020-04-23

Underlag för budget 2021 med inriktning 2022 och 2023 för Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Skarpnäcks stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens förslag till underlag för budget 2021 med inriktning för 2022 och 2023, och överlämnar det till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Maria Mathiasson Laxvik

Stadsdelsdirektör

Innehållsförteckning

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	3
1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.....	3
1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt.....	3
1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden.....	4
2 Nämndens verksamhetsområde.....	4
2.1 Förskoleverksamhet.....	9
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	11
2.3 Äldreomsorg.....	12
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	13
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	15
2.6 Stadsmiljöverksamhet.....	16
2.7 Ekonomiskt bistånd.....	17
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder.....	19
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	19
3.1 Drift.....	20
3.2 Investeringar.....	22
4 Lokalförsörjningsplan.....	23
4.1 Inledning.....	23
4.2 Pedagogisk verksamhet.....	23
4.3 Annan kommunal verksamhet.....	26
4.4 Övrigt.....	26

Bilagor

Bilaga 1: SDN15 2021-2023

Bilaga 2: Klimatinvesteringsplan 2021-2023

Bilaga 3: Region östra söderort, boendeplan för äldre 2021 med utblick mot 2040

Bilaga 4: Tabell över särskilda boenden i region östra söderort

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Nedan redogörs för nämndens strategiska satsningar som ska bidra till att kommunfullmäktiges inriktningsmål för den kommande treårsperioden nås.

1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- Utveckla arbetssätt och samverkan i samhällsvägledningen för att stärka nyanlända personers förmåga att efter etableringstiden komma ut på arbetsmarknaden, bostadsmarknaden och i samhällslivet
- Utveckla samverkan internt och med samordningsförbundet med prioritering på personer med långvarigt försörjningsstöd
- Utveckla det trygghetskapande och brottsförebyggande arbetet med fokus på brottsutsatta barn, unga och unga vuxna
- Utveckla kommunikationen kring lokala initiativ som medför ökad trygghet
- Tydliggöra den lokala strukturen för platssamverkan
- Planera för att säkerställa driften av samhällsviktig verksamhet vid höjd beredskap och andra krissituationer.
- Förstärka intern kontinuerlig kompetensutveckling som en grundstruktur inom förskolan, i syfte att behålla och utveckla personal
- Arbeta med barn i behov av särskilt stöd som ett integrerat arbetssätt i förskoleverksamheten, ett generellt stöd för alla barn
- Förstärka hållbart ledarskap och medarbetarskap i förskolan
- Implementera framgångsrika arbetssätt och samverkansformer utifrån förebyggande projekt
- Vidareutveckla den systematiska individuppföljningen av insatser för socialtjänstens målgrupper för att säkerställa att insatserna motsvarar behoven och ger önskat resultat
- Utveckla samverkan genom hela handlägningsprocessen, inklusive insatser, för att möta behov av skydd och långsiktigt trygga uppväxtvillkor för barn som utsatts för eller bevittnat våld
- Fortsätta arbetet med att ge stöd och utveckla tillsynen av boendeinsatser genom sociala kontrakt, för att ge personer stärkt förmåga att behålla sitt boende
- Utforma omsorgen om äldre mer individuellt och flexibelt utifrån den förändrade målgruppen
- Utveckla hemtjänstens arbetssätt och organisatoriska förutsättningar
- Kvalitetsutveckla äldreomsorgens myndighetsutövning

1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- Bistå Stockholm Business Region AB:s arbete för ökad hållbar tillväxt och företagande
- Utveckla tryggheten och bidra till en attraktiv stadsmiljö som främjar näringslivet
- Vidareutveckla samverkan med föreningar och civilsamhället i syfte att erbjuda en aktiv fritid för barn och unga
- Utveckla ett inkluderande kulturutbud med fokus på barn- och unga samt invånare som vanligtvis inte nyttjar kultur

- Höja kompetensen hos medarbetare inom den öppna fritidsverksamheten genom kompetensutveckling. Vid nyrekrytering är relevant grundutbildning viktigt.
- Minska klimatpåverkan genom energieffektivisering, samt undersöka möjligheter till egen solenergi
- Ökat fokus på resurshushållning, medveten konsumtion och resurseffektiv avfallshantering
- Utveckla arbetet med minskad klimat- och miljöpåverkan från maten och minskat matsvinn
- Öka tillgängligheten och utveckla de rekreativa värdena i parker, grönområden och naturreservat
- Utveckla parker, grönområden och naturreservat med fokus på biologisk mångfald samt för att lindra konsekvenser av klimatförändringar

1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- Fokusera på kärnverksamheterna och säkerställa en stabil ekonomi och effektiva arbetsätt
- Utveckla riktat stöd till enheter med förväntade underskott
- Vidareutveckla arbetet med förebyggande insatser gällande tidiga signaler om sjukfrånvaro samt ett långsiktigt hållbart arbete med den långa sjukfrånvaron
- Fortsätta stärka kompetensförsörjningen som verktyg vid planering av verksamhet och rekrytering, arbeta med fokus på att bibehålla och attrahera medarbetare
- Stärka ledarskapet – dels genom kompetensutveckling, dels genom strävan efter ett närvarande ledarskap samt arbete med att skapa goda organisatoriska förutsättningar
- Utveckla ett strukturerat arbete med aktivt medarbetarskap
- Skapa organisatoriska förutsättningar och utveckla flexibla arbetsätt gällande införandet av Esset för en hållbar verksamhet och ökad användning av digitala verktyg
- Implementering av Skolplattformens olika delar för att uppnå god digital kommunikation med vårdnadshavare

2 Nämndens verksamhetsområde

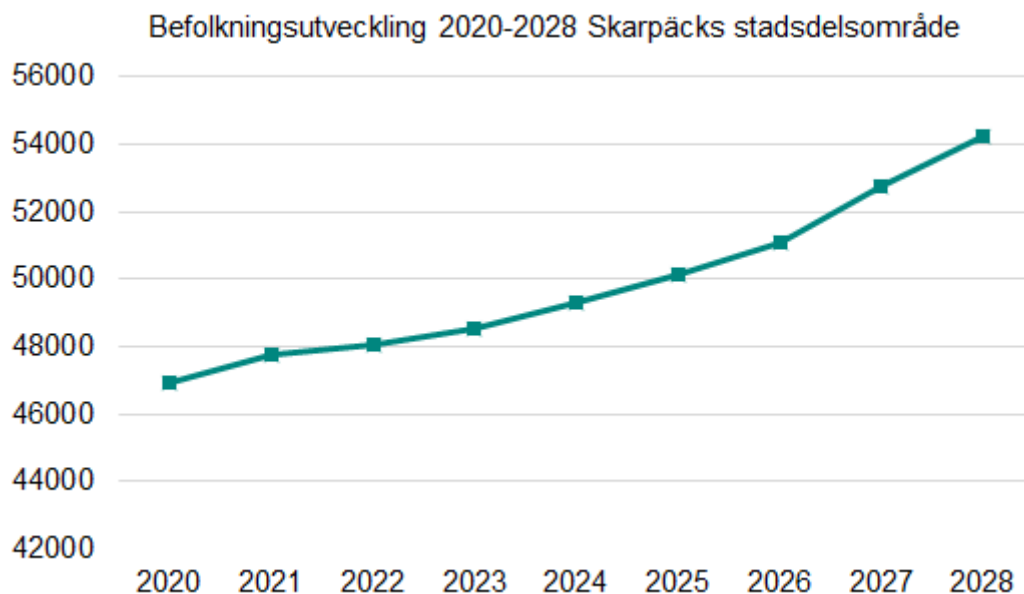
Verksamhet

Skarpnäcks stadsdelsnämnd ansvarar för kommunal förskoleverksamhet, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, barn, kultur och fritid, ekonomiskt bistånd samt arbetsmarknadsåtgärder. Stadsdelsnämnden ansvarar också för lokalt miljöarbete, stadsmiljöfrågor, skötsel och investeringar i parker och naturområden, viss tillsynsverksamhet samt konsumentvägledning. Vidare har stadsdelsförvaltningen en viktig roll att, i samarbete med andra aktörer, bidra till att staden sammantaget upplevs som trygg och säker av dess invånare.

Demografi och sociala förhållanden

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning finns till för de nära 47 000 invånare som bor här. Stadsdelsområdet omfattar Hammarbyhöjden, Björkhagen, Kärrtorp, Enskededalen, Bagarmossen och Skarpnäcks gård. Bostadsbeståndet karakteriseras av att antalet bostadsrätter är något fler än antalet hyresrätter.

Stadsdelsområdets befolkning växer inte i samma takt som stora delar av Stockholm. Antalet invånare beräknas öka med cirka 1600 personer fram till 2023, vilket dock är fler än vad som förutsågs i föregående års prognos. I området planeras för cirka 6500 nya bostäder inom tre stora programområden som kommer att utveckla stadsdelsområdet. Det kommer dock först att ge effekt efter planperiodens slut. Fram till 2028 beräknas stadsdelsområdets befolkning öka med drygt 7000 personer eller nästan 14 procent jämfört med år 2020.

Källa: Sweco AB

Under planperioden fram till 2023 väntas befolkningsökningen bli större bland personer över 65 år än bland barn och unga och personer i arbetsför ålder. Prognosen för perioden fram till 2025 visar att skillnaden ökar. Det är samma mönster som för den demografiska utveckling som väntas i staden och riket och innebär att den så kallade försörjningskvoten, det vill säga antalet personer i arbetsför ålder i relation till hela befolkningen, stiger. Det blir alltså färre personer i arbetsför ålder som ska försörja fler, vilket innebär en utmaning för finansieringen av välfärdssystemen.

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Förändring i antal 2020-2023	Förändring i % 2020-2023	Förändring i antal 2020-2025	Förändring i % 2020-2025
0-19 år	10 764	10 922	10 929	10 970	11 087	11 244	206	1,9 %	481	4,5 %
20-64 år	29 906	30 421	30 489	30 696	31 121	31 586	790	2,6 %	1681	5,6 %
Över 64 år	6 236	6 437	6 636	6 846	7 082	7 301	610	9,8 %	1066	17,1 %

Källa: Sweco AB

När det gäller sociala förhållanden och livsvillkor liknar Skarpnäcks stadsdelsområde på flera sätt staden som helhet. Medelinkomsten i stadsdelsområdet är något lägre än i staden, liksom

andelen utlandsfödda, medan andelen förvärvsarbetande är något högre än i staden som helhet. Det finns stora skillnader i livsvillkor mellan stadsdelarna och ännu större mellan olika områden inom stadsdelarna. Framför allt i stadsdelarna Bagarmossen och Skarpnäcks gård är de socioekonomiska skillnaderna mellan olika områden tydliga. I dessa stadsdelar finns de mest socialt utsatta områdena inom stadsdelsområdet.

Agenda 2030

Nämndens verksamheter bidrar på olika sätt till att uppfylla flertalet av de 17 globala målen i Agenda 2030. Förvaltningen kommer under planperioden att utgå från Agenda 2030 som ett övergripande styrdokument i sitt i analys- och utvecklingsarbete. Kommunikationen med invånarna kommer att utvecklas för att synliggöra hur nämndens verksamheter bidrar till att uppnå de globala målen. Chefer och medarbetare kommer att få ökade kunskaper om Agenda 2030 och vara delaktiga i utvecklingsarbetet. Genom att kartlägga och analysera på vilka sätt verksamheterna idag bidrar till arbetet med Agenda 2030 kommer förvaltningen att kunna identifiera vilka ytterligare åtgärder eller aktiviteter som behövs för att bidra till att uppfylla målen. Förvaltningen kommer även att analysera vilka befintliga samarbeten som behöver utvecklas och inventera behov av ytterligare samverkan som behövs för att stärka arbetet inom Agenda 2030.

Kommunfullmäktiges särskilt prioriterade frågor

Trygghet och säkerhet

Att öka invånarnas upplevelse av trygghet är en gemensam utmaning för hela staden. Enligt statistik från lokalpolisområde Globen har våldsbrotten ökat inom Skarpnäcks stadsdelsområde, i jämförelse med staden i övrigt. Det är företrädesvis ungdomar som rånar andra ungdomar. Polisens analys antyder att gärningsmän inte alltid är bosatta i området och att det är en mindre grupp personer som tillsammans står för en majoritet av rånen. Många av brotten sker runt tunnelbanan när man är på väg till eller ifrån stationen.

Det brottsförebyggande och trygghetskapande arbetet ska utföras genom lokalt områdesarbete och i nära samverkan med andra förvaltningar, bolag, myndigheter, civilsamhälle och föreningsliv. Förvaltningen kommer att fortsätta prioritera samhandling med föreningslivet, polisen, ordningsvakter och civilsamhället vad gäller platsspecifika satsningar och situationell prevention, i syfte att öka tryggheten. Skarpnäckslyftet är även fortsättningsvis ett operativt forum där aktiviteter planeras och genomförs.

Under planeringsperioden kommer förvaltningens arbete riktat mot barn och unga i riskzon för kriminell livsstil att utvecklas. Samarbetet med socialtjänstens myndighetsutövning, sociala insatsgrupper, MTR, polisen och ordningsvakter har intensifierats. Det är av vikt att orosanmälningar görs då barn och unga är identifierade så att samarbetet med föräldrar kan komma till stånd. En viktig del i trygghetsarbetet är att erbjuda föräldraskapsstöd.

Förvaltningen har sett att stöd till unga brottsoffer behöver utvecklas lokalt i samarbete med ”Stödcentrum för unga brottsutsatta”. Behovet av utveckling har framkommit inom ramen för arbetet med sociala insatsgrupper. Många gånger har unga gärningsmän tidigare även varit brottsutsatta. Syftet med stödet är att bidra till att den unge, men även anhöriga upplever trygghet i vardagen och i sociala sammanhang. Stödet utgår från personens egna önskemål och behov. Målgruppen är barn, unga och unga vuxna.

För att förvaltningen ska kunna uppnå målsättningen om att tidigt uppmärksamma barn och

unga i riskzon för negativ livsutveckling behöver polisens medverkan i arbetet säkerställas på lokal samt central nivå.

För att motverka rekrytering till våldsbejakande extremism och för att hantera situationer där sådana rörelser växer krävs breda insatser från olika aktörer. Det handlar om att värna och stärka demokratin men även kunna identifiera riskbeteenden, riskområden samt hantera individer som behöver stöd. Förvaltningen fortsätter att utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism genom att bland annat stärka kunskaperna bland medarbetarna för att tidigt kunna upptäcka radikalisering samt utveckla samarbetet med andra förvaltningar och polismyndighet. Planeringen för arbetet uppdateras årligen genom den lokala handlingsplanen i nära samverkan med stadsledningskontoret.

Vägen till arbete och egen försörjning

Förvaltningen erbjuder insatser till personer som behöver samordning från andra huvudmän genom stadens samordningsförbund FINSAM. Vid sidan av strukturell samverkan vill förvaltningen lyfta värdet av samverkan på individnivå och fortsatt utveckling av insatser för enskilda. Verksamhetsresultaten är goda, men insatserna behöver komma upp i större volymer.

Förvaltningen fortsätter samverkan med andra stadsdelsförvaltningar, fackförvaltningar och stadsledningskontoret i syfte att utveckla nya arbetssätt och metoder för att stötta i både samhällsvägledning och boendefrågor för målgrupperna nyanlända i etablering, familjer i osäkra boendeförhållanden och ensamkommande unga.

Näringslivsfrämjande arbete och näringslivssamverkan

Förvaltningen samverkar med företrädare för det lokala näringslivet, bostadsbolag och fackförvaltningar i det lokala näringslivsrådet samt med de företag som bedriver verksamhet på entreprenad inom nämndens ansvarsområden. Näringslivsarbetet inriktas på åtgärder för att utveckla tryggheten och attraktionskraften i stadsdelsområdet i enlighet med stadens näringslivspolicy. Förvaltningen kommer bistå Stockholm Business Region AB:s arbete för ökad hållbar tillväxt och företagande i Skarpnäck.

Kompetensförsörjning, med särskilt fokus på ledarskap, hälsa, medarbetarnas kompetens samt eventuella omställningsbehov

Förvaltningen arbetar med en förvaltningsspecifik kompetensförsörjningsprocess med kompetensförsörjningsplaner för de olika verksamhetsområdena som används i verksamhetsplanering, uppföljning och vid rekrytering. Alla medarbetare har en individuell kompetensutvecklingsplan som är kopplad till enhetens kompetensförsörjningsplan. På så sätt länkas medarbetares uppdrag och kompetensutveckling till förvaltningens mål. Förvaltningen kommer att samarbeta med lärosäten för att erbjuda verksamhetsförlagd utbildning, praktikplatser och ta del av staden traineeprogram för att bredda rekryteringsmöjligheterna.

Förvaltningen ger förutsättningar för ett närvarande ledarskap med goda organisatoriska förutsättningar. Chefer deltar i olika utvecklingsinsatser på både avdelnings- förvaltnings- och stadsövergripande nivå, samt får möjlighet till handledning och coaching.

Förvaltningens arbete med aktivt medarbetarskap startar under år 2020 och löper under år 2021-2022. Medarbetare och chefer arbetar gemensamt med att stärka det aktiva medarbetarskapet genom att förtydliga uppdrag och roller. Medarbetare ges möjligheter att utveckla och omsätta idéer till konkreta verksamhetsförbättringar, prova nya arbetssätt och

stärka samarbeten, vilket stärker möjligheterna till kvalitetsförbättringar och innovation i verksamheterna. Flera olika kompetensutvecklingsinsatser är planerade för förvaltningens olika yrkesgrupper.

Insatser för att förbättra barnskötare och förskollärares arbetsituation är prioriterade och sker i samverkan med de fackliga förbunden. Arbete med aktiviteter som del av handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggare bidrar till en god arbetsmiljö. Förebyggande, främjande och efterhjälpande insatser för att minska sjukfrånvaron sker i samarbete med företagshälsovården.

Förvaltningen har ett nära samarbete med andra förvaltningar, personalstrategiska avdelningen vid stadsledningskontoret och företagshälsovården med flera för att delge och dra nytta av lärande och goda exempel.

Investeringsbehov

Förvaltningen samverkar med trafikkontoret kring de årliga ansökningarna om medel till de större parkinvesteringarna och reinvesteringar på parkmark. Upphandling av anläggningsentreprenör och bygglösning för investeringsprojekt på parkmark sker i samverkan med övriga stadsdelsförvaltningar i söderort.

Effektiv lokalförsörjning

I samband med planeringsprocessen för nya verksamhetslokaler har förvaltningen ett nära samarbete med framförallt stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret och exploateringskontoret under lokalprojektens tidiga skeden.

Förvaltningen arbetar tillsammans med de andra stadsdelsförvaltningarna i östra söderort med att ta fram en äldreboendeplan där det gemensamma behovet av ombyggnation, avveckling, nyproduktion och inriktningar eller profiler analyseras och planeras. Äldreförvaltningen samordnar arbetet i samverkan med stadsdelsnämndsregionerna, stadsledningskontoret, Micasa och exploateringskontoret. Tillsammans med stadsdelsförvaltningarna i östra söderort tar förvaltningen även fram en årlig boendeplan som utgör underlag för den stadsövergripande boendeplaneringen för grupp- och servicebostäder.

Förvaltningen samarbetar med kulturförvaltningen kring två bibliotek, Skarpnäcks bibliotek som finns i Skarpnäcks kulturhus och Björkhagens bibliotek som ligger i samma lokaler som förvaltningskontoret.

Förvaltningen driver även flera verksamheter gemensamt med andra stadsdelsförvaltningar och delar lokaler för dessa verksamheter vilket innebär ett mer effektivt lokalutnyttjande.

Innovation och effektiva arbetssätt

Förvaltningen arbetar strukturerat med systematiskt kvalitetsarbete bland annat genom att digitalisera socialtjänstens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, en ökad uppföljning på både individ- och verksamhetsnivå samt med att utveckla strukturen för avvikelshantering och internkontroll. Vidare genomförs utvecklingsdialoger inom förvaltningen som bidrar till att stärka chefernas analys- och uppföljningsförmåga liksom verksamheternas innovationsförmåga. Som ett led i att kunna göra välgrundade helhetsanalyser av verksamheterna används effektiva uppföljningsmodeller i arbetet.

I samband med införandet av nya verksamhetssystemet Esset ser förvaltningen möjligheter att kunna effektivisera arbetet i stor utsträckning. För att införandet ska ge önskad effekt kommer

förvaltningen att utöka samverkan med stadsdelsförvaltningarna inom region östra söderort och med fackförvaltningarna för att få en ökad kunskap om digitaliseringens möjligheter i utvecklingsarbetet. Vidare kommer samverkan att ske med samtliga stadsdelsförvaltningar för att ta del av och för att delge goda exempel i implementering av nya arbetssätt och digitala stöd.

I utvecklingsprojekt som Stärkt tidigt stöd i samverkan (STIS) och Skarpnäcksmodellen samverkar förvaltningen med fackförvaltningar och andra stadsdelsförvaltningar för att utveckla innovativa arbetssätt som leder till ökad kvalitet i verksamheterna. Likaså sker samarbete med akademien kring pågående verksamhetsutvecklingsprojekt. Exempelvis samarbetar förvaltningen med Ersta- Sköndal-Bräcke högskola i utvärderingen av BRA-samtal med barn.

För att bättre kunna möta studenters behov vid verksamhetsförlagd utbildning, säkra kompetensutveckling och bidra till ökad innovationsförmåga inom verksamheterna samverkar förvaltningen med universitet och utbildningsanordnare och följer utvecklingen inom de aktuella utbildningarna.

Klimat

Under planperioden kommer förvaltningens miljö- och klimatarbete att fokusera på energieffektivitet, resurshushållning och klimatanpassningsåtgärder. Bland annat planeras åtgärder för att minska matsvinn samt fortsatt arbete med matavfallsinsamling. Satsningar på växtbäddar med biokol och andra ekosystemtjänster bidrar till ökad biologisk mångfald och ett förbättrat mikroklimat. Förvaltningen samverkar med andra förvaltningar, bolag inom staden och lokala föreningar. Exempelvis planeras en förstudie kring produktion av solet i samverkan med Sisab.

Jämställdhet

Förvaltningen arbetar systematiskt med att analysera könsuppdelade resultat och vidta åtgärder om omotiverade skillnader mellan könen identifieras. Jämställdhetsanalyser görs i tjänsteutlåtanden där det bedöms vara relevant. Förvaltningen samverkar med stadsledningskontoret i arbetet med jämställdhetsintegrering. Under planperioden kommer förvaltningen att integrera jämställdhetsarbetet med arbetet inom Agenda 2030. Aktivitetscenter och öppen mötesplats för äldre har ökat andelen manliga besökare till följd av ett systematiskt och fokuserat arbete, detta har intresserat andra stadsdelsförvaltningars verksamheter som tagit del av detta som ett gott exempel.

2.1 Förskoleverksamhet

Förvaltningen ser ett stort och växande behov av att rekrytera och behålla förskollärare och barnskötare samt fortsatt erbjuda kompetensutveckling. Andra prioriterade områden är att anpassa volymen på förskoleverksamheten efter efterfrågan, samt att säkerställa att barn med särskilda behov uppmärksammas och erbjuds stöd. Befolkningsprognosen visar en ökning av antalet förskolebarn, främst bland barn i åldrarna ett – två år, fram till år 2025.

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Förändring 2020-2025, antal	Förändring 2020-2025, procent
1 år	606	629	629	634	649	668	62	10 %
2 år	564	590	598	603	616	633	69	12 %
3 år	584	551	565	577	588	603	19	3 %
4 år	583	572	534	550	567	580	-3	0 %
5 år	540	572	555	522	542	560	20	4 %
1-5 år	2 877	2 915	2 881	2 886	2 962	3 044	167	6 %

Källa: Sweco AB

Förvaltningen säkrar kompetensförsörjningen genom ökad rekrytering samt genom att säkerställa grundkompetens i samband med rekrytering. En viktig del är även att behålla kompetent personal genom att bland annat fortsatt erbjuda fortbildning och kompetenshöjande insatser. De satsningar som görs på utbildning till barnskötare, både ordinarie och på pedagogikcollege, erfarenhetsbaserad utbildning till förskollärare, uppdragsutbildning till förskollärare och vidareutbildning för förskollärare behöver fortsätta. Barn i behov av särskilt stöd ökar i stadsdelsområdet och den specialpedagogiska kompetensen i förskolan behöver därför stärkas. Detta innebär behov av kompetensutveckling hos personalen, anpassningar och organisation av arbetssätt för att på bästa sätt möta behoven. Projektet Skarpnäcksmodellen – integrerad förskole och skolstödsenhet är en förstärkning i detta arbete.

Inom förvaltningen finns en intern organisation för de kompetenshöjande insatserna inom förskolan. Detta arbete behöver prioriteras för att kunna säkerställa att insatserna är ändamålsenliga, med fokus på att utveckla kompetens hos personal samt bibehålla personal. Målsättningen är förenlig med fokusområdena arbetsorganisation och förutsättningar för det pedagogiska uppdraget, som valts ut som viktiga faktorer inom förvaltningens arbete med förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare. Genom att verka för en förbättrad arbetssituation för medarbetare inom förskolan skapas även förutsättningar för hållbart medarbetarskap och hållbart ledarskap, vilka är prioriterade inom verksamhetsområdet.

Det förlänga införandet och förvaltningen av skolplattformens delsystem är en utmaning som även fortsättningsvis kommer att innebära ökade kostnader för stadsdelsförvaltningens förskolor. Även övergången till GSIT 2.0 och läroplanens förtydligande kring adekvat digital kompetens kommer fortsatt innebära ökade kostnader i form av teknisk utrustning, kompetensutveckling och ett ökat behov av IT-kompetens.

Förskoleundersökningen visar att vårdnadshavare med barn i stadsdelsområdets förskolor anser att digital kommunikation mellan förskola och hem kan utvecklas. Förvaltningens resultat i årets förskoleundersökning bedöms ha påverkats av de förväntningar hos vårdnadshavare gällande digital kommunikation som inte kunnat infrias med anledning av förseningar av moduler inom projektet skolplattformen.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Antalet barn och unga i åldern 13-18 prognostiseras öka med nio procent inom stadsdelsområdet fram till år 2023. Förvaltningen kommer att fortsätta utveckla arbetet inom den öppna fritidsverksamheten och inom Skarpnäcks kulturhus, med fokus på att attrahera barn och unga som saknar en meningsfull fritid. Antalet flickor som besöker fritidsgårdarna har ökat de senaste åren till följd av riktade satsningar inom verksamheten inom bland annat inomhusmiljö, rekrytering och aktiviteter. Förvaltningen ser ett fortsatt behov av riktade satsningar för att öka antalet flickor, besökare med annan könstillhörighet samt barn och unga med funktionsnedsättning till de öppna verksamheterna.

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Förändring 2020-2025, antal	Förändring 2020-2025, procent
6-12 år	3 963	3 917	3 872	3 822	3 781	3 748	-214	-5 %
13-18 år	2 870	2 985	3 057	3 121	3 175	3 239	369	13 %
19-20 år	840	857	895	926	953	985	145	17 %
6-20 år	7 673	7 759	7 824	7 869	7 908	7 973	300	4 %

Källa: Sweco AB

Förvaltningen kommer att fortsätta utveckla verksamhetsområdet genom att möjliggöra olika former av fritids- och kulturaktiviteter för stadsdelsområdets invånare i samverkan med föreningslivet och civilsamhället. Utökningen av samverkan ställer krav på uppföljning för att säkerställa insatser av god kvalitet. Samhandling med andra förvaltningar utgör en viktig grund för att kunna erbjuda ett brett utbud av kultur- och fritidsaktiviteter. Målsättningen om att ha en hög andel utbildade fritidsledare inom berörda verksamheter kvarstår, och förvaltningen ser ett behov av att undersöka möjligheten till kombinationstjänster i syfte att kunna erbjuda heltidstjänster och därmed vara en attraktiv arbetsgivare.

Under planperioden kommer en del projekt riktade till förebyggande arbete att avslutas. Under projektiden finansieras dessa av projektmedel, och förvaltningen ser en utmaning i att hantera de ekonomiska och personella resurserna som krävs för att fortsatt implementera arbetsätten i ordinarie verksamhet.

Förvaltningen driver en ungdomsmottagning i samverkan med Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning. Ungdomsmottagningen vänder sig till barn och unga i åldrarna 13- 23 år, och har hög efterfrågan vilket exempelvis lett till höga besöksantal och långa väntetider för kuratorssamtal. Då målgruppen prognostiseras öka under planperioden bedöms det även medföra en ökad efterfrågan. Förvaltningen behöver därför säkerställa att verksamheten kan möta en ökad efterfrågan av service, i samverkan med Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning.

Ny lagstiftning anger att handlare numera behöver tillstånd för att sälja tobak. Denna tillståndsgivning utgår från socialnämnden. Det har föranlett frågan om vilken nämnd som är lämplig att utföra tillsynen. Förvaltningen ser en vinst i att tillsyn av tobaksförsäljning, e-cigarett och folkölsförsäljning utförs av en och samma nämnd. Förvaltningen ser att en sammanhållen tillsyn både är effektivare för staden och bättre för näringslivet, då det annars skulle innebära att enskilda handlare får tillsynsbesök från olika nämnder.

2.3 Äldreomsorg

Antalet äldre ökar kontinuerligt vilket ställer krav på att verksamheterna i hög takt kvalitetsutvecklar arbetet systematiskt, likaså kontinuerligt utvärderar och planerar om arbetet utifrån ändrade behov och förutsättningar. De åldersgrupper som ökar under planperioden är de yngre äldre i åldrarna 65-79 år samt personer i åldrarna 80-84 år. Den verksamhet inom äldreomsorgen som förväntas möta den största utmaningen utifrån befolkningsprognosen är hemtjänsten. Anledningen är att de åldersgrupper som ökar främst bedöms vara i behov av ökade hemtjänstinsatser i det egna hemmet, där verksamheten blir allt svårare att planera effektivt utifrån att yngre personer generellt är i behov av mindre antal timmar än personer i högre åldrar.

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Förändring 2020-2025, antal	Förändring 2020-2025, procent
65-79 år	4930	5122	5288	5447	5569	5 688	758	15%
80-84 år	569	605	649	706	804	896	327	58%
85-89 år	399	387	390	390	411	422	23	6%
90- år	337	323	309	303	299	295	-42	-13%
65- år	6 236	6 437	6 636	6 846	7 082	7 292	1 057	17%

Källa: Sweco AB

För att klara av att möta de ändrade behoven, som den förändrade målgruppen inom hemtjänsten innebär, pågår ett utvecklingsarbete som kommer fortgå under hela planperioden i syfte att utveckla strukturen, uppföljningen och planeringen för att säkerställa en verksamhet av hög kvalitet och med en budget i balans. Förvaltningen ser även ett behov av att fortsätta utveckla individuppföljningen inom myndighetsutövningen för att på olika sätt följa upp beviljade insatser i högre utsträckning, för att skapa bättre möjligheter att kunna individanpassa insatserna. Beslutens längd behöver ses över och bättre anpassas till beslutets omfattning och inriktning vilket också leder till ökad individanpassning, samt skapar bättre förutsättningar att planera och följa upp verksamheten. Förändringen av antalet omsorgstagare följer i stort sett befolkningsutvecklingen när det gäller behov av äldreomsorgsinsatser. Ökningen av äldre som lever längre innebär att fler målgrupper inom socialtjänstens övriga verksamhetsområden i högre utsträckning även blir aktuella inom äldreomsorgen. Förvaltningen ser ett behov av ändrade arbetssätt där omstrukturering av arbetet krävs och att specialiserade team och nya funktioner införs. Äldreomsorgen är också i behov av att utöka sin insatskatalog för att möta behoven hos den förändrade målgruppen. Vidare finns behov av att utveckla den interna samverkan med individ- och familjeomsorgen, där kompetenshöjande insatser kommer att genomföras.

Förvaltningen ser ett fortsatt behov av att rekrytera och behålla undersköterskor. En utmaning är att klara av att möta kompetenskraven utifrån en bredare målgrupp än tidigare. Behov finns av att stärka samverkan med socialförvaltningen och äldreomsorgen när det gäller kompetensutvecklingsbehoven inom äldreomsorgen generellt och hemtjänsten mer specifikt. Införandet av nya moderna arbetssätt och digitala stöd bedömer förvaltningen kommer skapa bättre förutsättningar för bland annat hemtjänsten och att planeringsarbetet effektiviseras.

Förvaltningen ser att införande av uppföljningsmodeller inom utförarverksamheterna gett goda resultat och inneburit en effektivisering av resurserna. Förvaltningen kommer därmed prioritera framtagande och implementering av en uppföljningsmodell inom myndighetsutövningen i syfte att säkerställa kvalitetsutveckling och likställighet.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Förvaltningen ser ett behov av att vidareutveckla arbetssätt och samverkan utifrån ökad målgrupp med komplexa stödbehov. Unga vuxna med neuropsykiatriska diagnoser är också överrepresenterade bland de ungdomar som inte uppnått kunskapskraven i grundskolan, ofta kopplad till hög problematisk skolfrånvaro. Unga vuxna med funktionsnedsättning och tilläggsproblematik är en ökande grupp som har betydande svårigheter inför ett självständigt vuxenliv. Under treårsperioden arbetar förvaltningen för att sammankoppla resurser som arbetar med förebyggande insatser på skolans uppdrag med resurser som finns inom socialtjänstens myndighetsutövning för ungdomar med funktionsnedsättningar. Arbetet med samordnad individuell plan har under några år varit framgångsrikt i förvaltningen gällande målgruppen.

Målgruppen för bostad med särskild service enligt LSS har förändrats över tid. Antalet personer med autismspektrumtillstånd blir allt fler i servicebostäder enligt LSS samtidigt som tilläggsproblematik ofta finns med som till exempel psykisk ohälsa och missbruk. Insatsen behöver därmed utvecklas i takt med målgruppens förändrade behov och efterfrågan. Personalens kompetens behöver inriktas mot ett mer motiverande och uppsökande arbetssätt. Även beställning, uppföljning av genomförandeplan och individuppföljning påverkas och ställer ytterligare krav på handläggarnas kompetens och arbetssätt. Utifrån målgruppens förändrade behov vill förvaltningen lyfta upp behovet av att se över ersättningssystemet samt utrednings- och uppföljningsinstrumenten.

För att öka incitamenten att bygga fler bostäder med särskild service anser förvaltningen att en framkomlig väg kan vara att göra en översyn av nuvarande riktlinjer kring ärendansvar. Förslagsvis bör ärendansvaret ligga kvar på placerande förvaltning under minst två år för att följa behovs- och nivåbedömningen. Kostnadseffekterna för såväl handläggning, uppföljning, förändrad behovsbedömning och planering samt verkställighet av andra insatser tillfaller mottagande förvaltning. En ytterligare aspekt är vikten av kontinuitet för målgruppen.

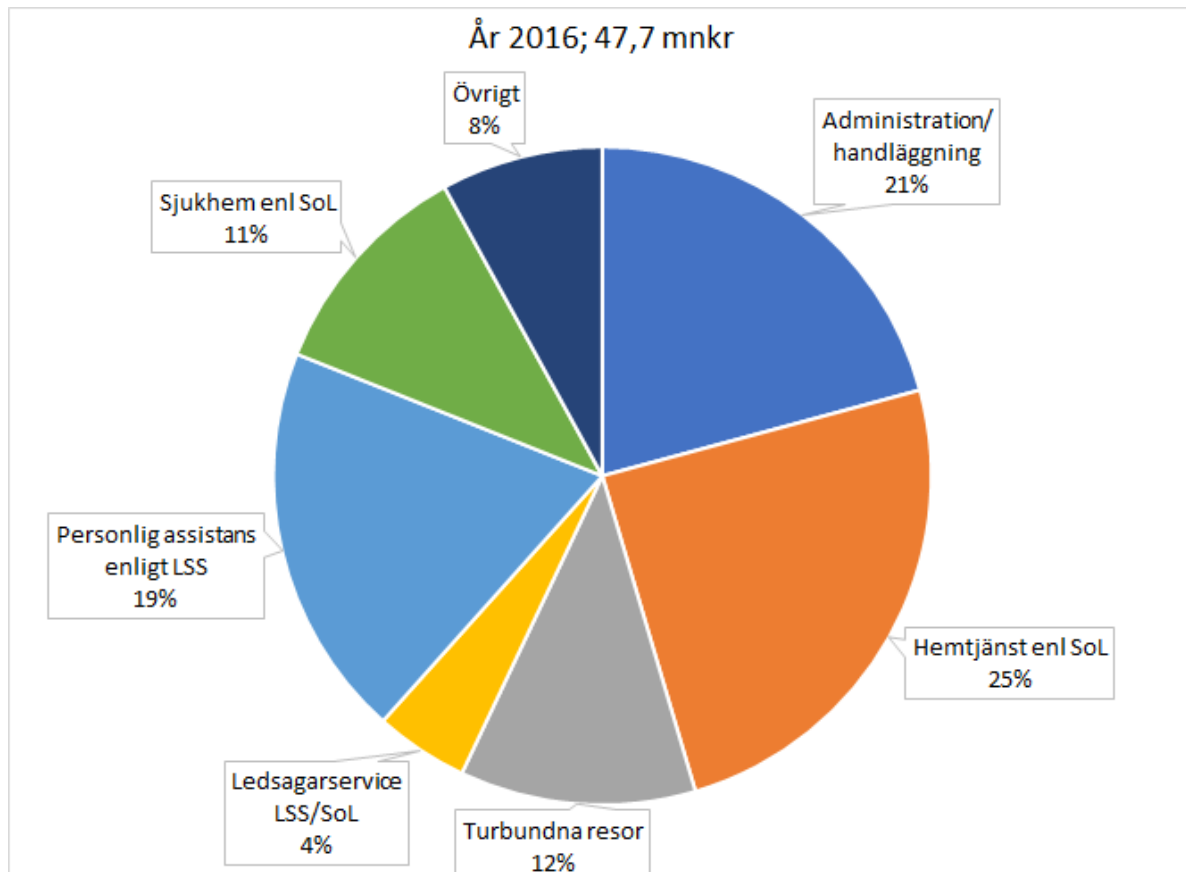
Förvaltningen har erfarenhet av att hantera långvariga tomgångsplatser inom beståndet av LSS-bostäder. Förvaltningen ser behov av en översyn av nuvarande gränssnitt mellan socialförvaltningens enhet för bedömning och förmedling och stadsdelsförvaltningarna med frågeställning huruvida beslut om anvisning (verkställighet) bör centraliseras för att förebygga långvarig tomgång. I arbetet med boendeplanerna har också tydligt framkommit att stadsdelsförvaltningarna bedömer att huvuddelen av köpta platser utanför LOV skulle kunna återflytta till staden, något stadsdelsförvaltningarna arbetar olika med och det indikerar eventuellt behov av centraliserat ansvar.

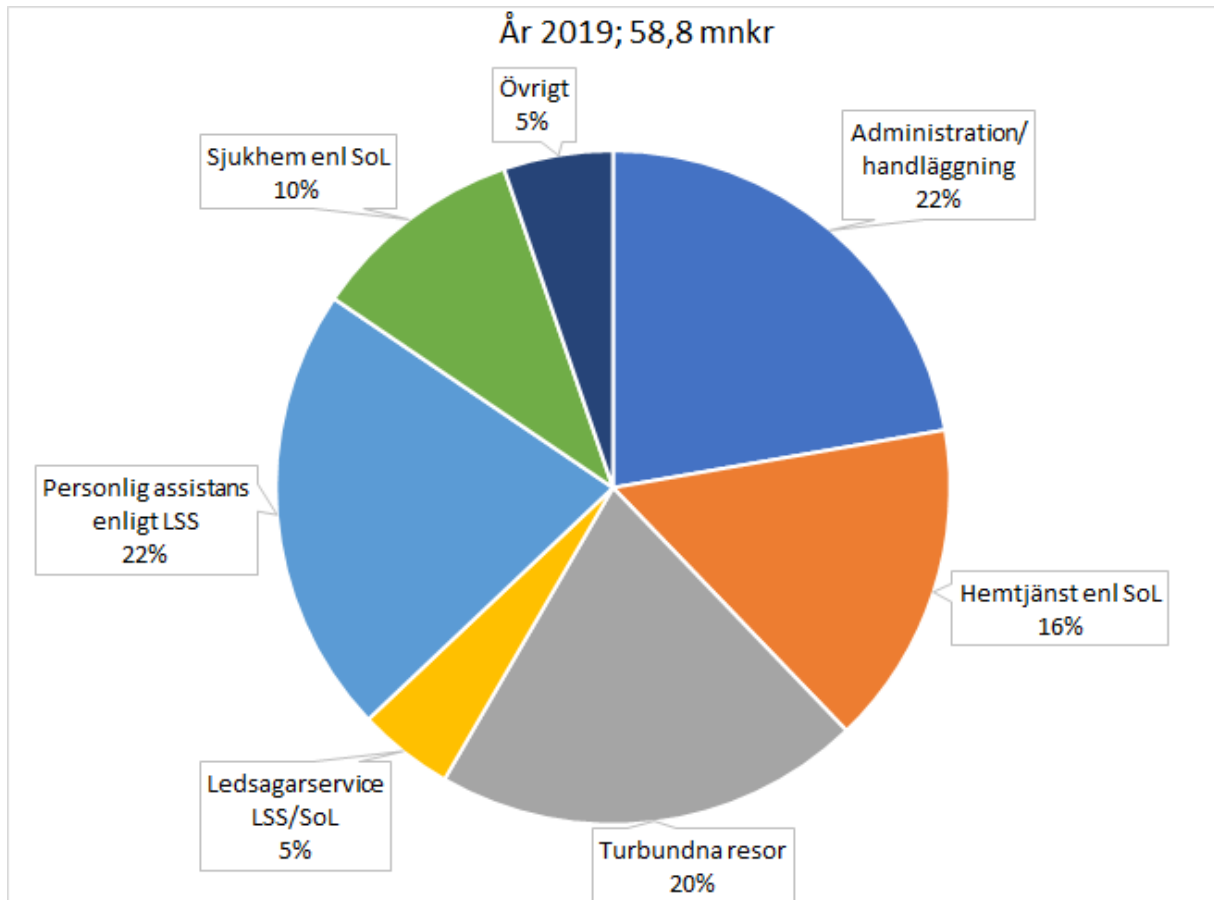
Förvaltningen föreslår även att de fördelningsnycklar som gäller det fasta anslaget ses över, där befintliga bostäder i relation till befolkningsmängden även bör vara en faktor.

Förvaltningen har under flera år haft svårigheter att nå budget i balans avseende det fasta anslaget, framför allt vad gäller kostnader för personlig assistans och turbundna resor. Nedanstående diagram visar hur olika kostnader fördelar sig andelsmässigt. De tydligaste

skillnaderna mellan 2016 och 2019 är att andelen av kostnaden som används för turbundna resor har ökat från 12 procent till 20 procent samtidigt som andelen som används till hemtjänstinsatser har minskat från 25 procent till 16 procent. I absoluta tal har kostnaderna för hemtjänst minskat med 2,5 mnkr medan den sammanlagda ökningen för turbundna resor och personlig assistans är 10 mnkr. En merkostnad inom personlig assistans är den ersättning för sjuklön som kommunerna måste betala till privata assistansanordnare. Förvaltningens kostnad under 2019 uppgick till över 1,6 mnkr vilket är nära tretton procent av kostnaderna för personlig assistans. Förvaltningen vill lyfta att det inte skapar incitament för de privata assistansanordnarna att arbeta för att sänka sjukfrånvaron och att det är en administrativ uppgift som kräver resurser av kommunerna. I januari 2020 överlämnades den statliga utredningen *Översyn av yrket personlig assistent - ett viktigt yrke som förtjänar bra villkor* (SOU 2020:1) till regeringen. Ett av förslagen i utredningen är att de privata assistansanordnarna själva ska stå för sjuklönen.

Fördelning av fasta kostnader inom insatser till personer med funktionsnedsättning, jämförelse mellan 2016 och 2019

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Fokus på förebyggande arbete fortsätter att öka inom socialtjänsten och stadens satsningar syftar bland annat till att förebygga aktualisering vid socialtjänstens myndighetsutövande verksamhet. Förvaltningen ser dock att antalet orosanmälningar är fortsatt stort och utredningsarbetet ägnas allt mer åt mycket komplex problematik. Samtidigt måste myndighetsutövningen effektiviseras och avgränsas för att anpassas till tilldelade resurser.

Familjeorienterade insatser, utöver föräldraskapsstöd som förebyggande åtgärder, behöver utvecklas i staden, i syfte att stötta föräldrar i föräldraförmågan. Detta inbegriper även olika praktiska samordnande insatser. Förvaltningen har under föregående år påbörjat arbete med case management-liknande familjeinsatser och kommer att fortsätta utveckla dessa arbetssätt.

Socialpsykiatrins målgrupp är andelsmässigt stor i stadsdelsområdet och är samtidigt en av de målgrupper för förvaltningen som ökar mest och över ett brett åldersintervall. En betydande andel av de insatser förvaltningen ger till familjer där förälder behöver stöd i föräldraskapet härrör till socialpsykiatriska behov.

Hemlöshet och förebyggande arbete mot avhysningar

Stadsdelsförvaltningarnas arbete med invånarnas boendeproblematik innebär en stor utmaning, i synnerhet då en stadigt ökande marknad med olovlig andra- och tredjehandsuthyrning drabbar såväl barnfamiljer som många ensamstående. Framför allt barnfamiljerna vänder sig ofta till socialtjänsten när svårigheterna blir akuta. Behovet av stöd,

vägledning och service till enskilda och familjer är fortsatt stort. Orsaken till barnfamiljernas situation är oftast att de inte haft möjligheter att etablera sig på bostadsmarknaden, att de saknar inkomster och/eller kötid hos Stockholms stads bostadsförmedling. Förvaltningen ser att verksamheten är beroende av de medel som tillkommer budget genom statsbidrag för kommunernas arbete med att motverka hemlöshet. Det finns även ett fortsatt stort behov av tillsyn i sociala kontrakt, vilket tar mycket resurser i anspråk. Förvaltningens verksamhet för personer med framför allt beroendesjukdom fortsätter utveckla boendestöd som insats, vid såväl risk för avhysning som för hyresgäster i rehabilitering genom försöks- och träningslägenhet. Förvaltningen vill särskilt lyfta behov av en ökad tillgång till Bostad först och strategisk planering och samordning i bostadsfrågan.

Barn som utsätts för eller bevittnar våld

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har på regeringens uppdrag kartlagt utsatthet för våld hos barn. 2018 publicerades en sammanställning av utvecklingen över tid. Fem procent av eleverna som besvarat undersökningen hade utsatts för fysisk barnmisshandel många gånger. De flesta av dem som utsatts många gånger var utsatta för allvarliga former av fysisk barnmisshandel. Studien visar också att fysisk bestraffning generellt minskar, men det allvarliga våldet mot barn minskar inte. Förvaltningen ser också en tendens att antalet ärenden med grövre våld ökar, och att många ärenden blir allt mer komplexa, då barnen är utsatta på flera olika sätt. Det finns därför ett stort behov av att fortsätta utveckla samverkan genom hela handlägningsprocessen, inklusive insatser, för att möta behov av skydd och långsiktigt trygga uppväxtvillkor för dessa barn. Forskningen pekar på vikten av att sätta in traumafokuserade insatser tidigt, då de har störst påverkan. Staden bör se över sitt utbud av insatser för att säkerställa att metoder med gott vetenskapligt stöd, kan erbjudas för alla åldersgrupper. Behovet av detta framhölls även i stadens rapport ”Trygga barn och unga i Stockholm – stöd och skydd mot våld” från 2018. I rapporten understryks även vikten av att barnet är skyddat från fortsatt våld för att kunna ta emot insatserna på bästa sätt. Förvaltningen ser ett behov av kompetensutveckling för att den egna öppenvården ska kunna erbjuda och/eller motivera till traumafokuserade insatser riktade till barn och anknytningspersoner.

Våld i familjen är en av de främsta orsakerna till att barn placeras utanför hemmet, det utgör grund i 33 procent av alla placeringar. Fokus ligger främst på att skydda barnet, som ofta inte får tillräckligt stöd för att hantera traumat. I många fall utvecklar barnen senare ett utåtagerande beteende till följd av de trauman de tidigare utsatts för, och detta riskerar att leda till att barnet måste omplaceras i ett nytt familjehem eller i institutionsvård. De totala kostnaderna för placeringar har ökat med drygt 25 procent under perioden 2017-2019. Kostnadsökningen består delvis av att bristen på familjehem leder till långvariga och kostsamma placeringar i jourhem. Förvaltningen ser ett behov av ett förstärkt gemensamt utvecklingsarbete inom staden för att långsiktigt öka tillgången till hållbara familjehem.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Nybyggnation

Program för Hammarbyhöjden-Björkhagen och Bagarmossen-Skarpnäck har antagits och innebär att detaljplaner för 5000 till 6000 nya bostäder har tagits fram, påbörjats eller kommer att startas under åren 2021-2023. Förutom de två större programmen pågår planarbete eller har planer antagits för cirka 1300 nya bostäder i främst Kärrtorp. Det är osäkert hur många av

dessa som kommer att hinna färdigställas under treårsperioden.

I samband med att nya bostäder planeras bevakar förvaltningen att behovet av nya förskolor tillgodoses. Även grupp- och servicebostäder och boenden för äldre planeras in.

Parker, grönområden och naturreservat

Förvaltningen kommer fortsätta arbetet med att utveckla och rusta upp lekplatser, parker och naturområden i dialog med medborgarna och med fokus på trygghet, tillgänglighet, biologisk mångfald samt att lindra konsekvenser av klimatförändringar. Ett viktigt uppdrag är skötseln av parker och grönområden, så att de upplevs som välskötta platser för rekreation, lek, motion och social samvaro.

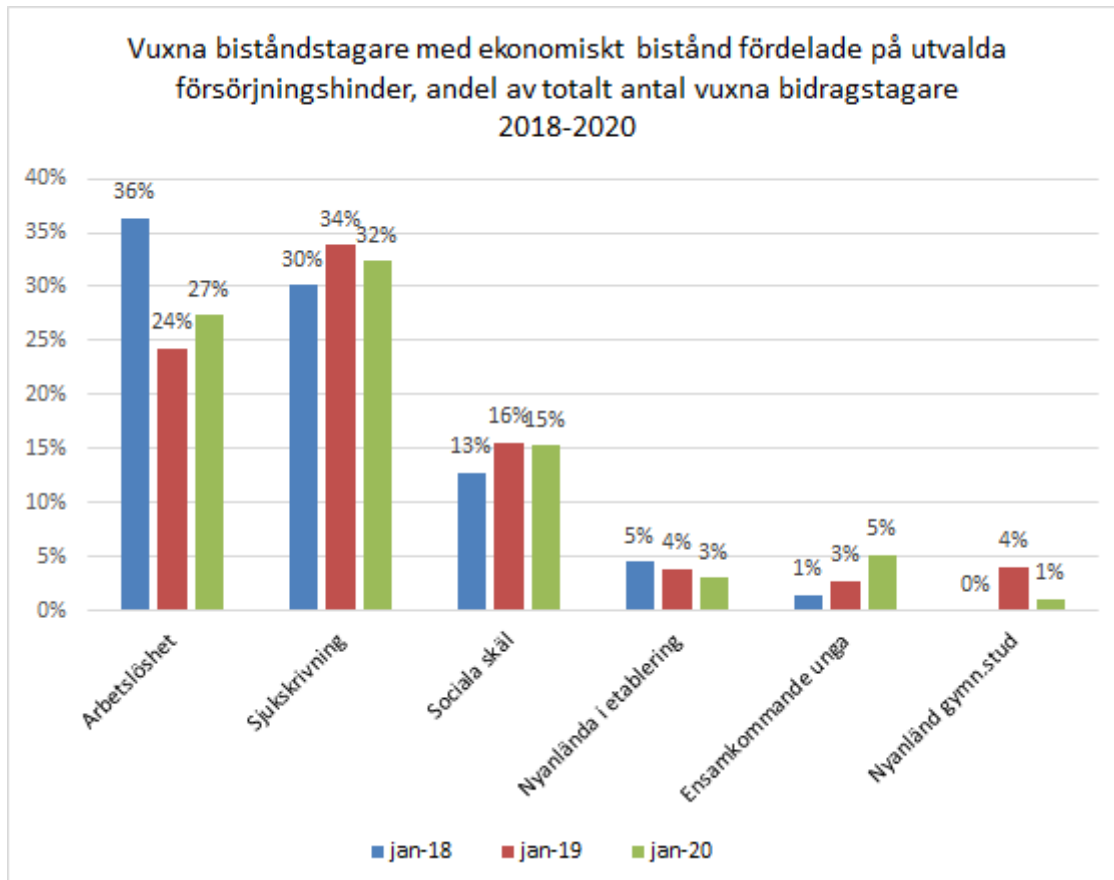
Det inledda utvecklingsarbetet av Flatens naturreservat kommer att fortsätta med syfte att skapa ett attraktivt besöksmål året runt. I det arbetet samarbetar förvaltningen med andra förvaltningar. Förvaltningen ser fram emot att det blir en tydlighet när det gäller ansvaret för att driva utvecklingsfrågor och investeringar inom naturreservat och andra natur- och friluftsområden i och med att stadens strategi för det rörliga friluftslivet implementeras.

I Skarpnäck finns gott om bostadsnära natur. Förvaltningen anser att den har en stor potential att kunna utvecklas till ett komplement till de anlagda parkerna genom en ökad skötselintensitet, men också för att stärka den biologiska mångfalden. I dag upplevs vissa områden som otillgängliga och otrygga. Förvaltningen har tillsammans med exploateringskontoret påbörjat ett arbete med att som grönkompensation vid nybyggnation inventera den bostadsnära naturen, ta fram skötselplaner med åtgärdsförslag samt att genomföra naturvård och föreslagna åtgärder. Förvaltningen ser ett behov av att inventera och ta fram skötselplaner med åtgärder för all bostadsnära naturmark i stadsdelsområdet.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Det totala antalet personer inom stadsdelsområdet som är i behov av ekonomiskt bistånd minskade från 485 personer i januari 2018 till 437 personer i januari 2019, för att sedan stiga till 464 personer i januari 2020. Minskningen under 2018 beror främst på att antalet arbetslösa personer i behov av ekonomiskt bistånd minskade kraftigt, och de har även fortsatt att minska under större delen av 2019. Mot slutet av 2019 syns dock en ökning av antalet arbetslösa personer i behov av ekonomiskt bistånd. Den vikande konjunkturen kan förväntas leda till att antalet hushåll i behov av ekonomiskt bistånd till följd av arbetslöshet fortsätter öka.

Andelen personer i behov av ekonomiskt bistånd till följd av sjukskrivning har varierat något under de senaste åren, medan antalet har varit i princip konstant. Antalet personer med sociala skäl har ökat gradvis. Även antalet ensamkommande flyktingungdomar i behov av ekonomiskt bistånd har ökat under 2019, men de utgör fortfarande en mycket liten andel av det totala antalet biståndstagare.

Förvaltningen ser en ökning av andelen personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Målgruppen har inte sällan en mångfacetterad social problematik som kräver omfattande och långsiktiga insatser för att nå egen försörjning och ett självständigt liv. Detta leder till ökad biståndstid och behov av ökad samverkan med andra aktörer och myndigheter. Förvaltningen kommer även att genomföra en satsning på att stärka det interna samarbetet i syfte att ge bättre stöd till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Under 2019 öppnades ett anvisningsboende inom stadsdelsområdet. Det är dock relativt få nyanlända personer och familjer som bor i stadsdelsområdet, i förhållande till staden i stort. Förvaltningen har genom uppsökande arbete god kännedom om målgruppen och kommer att fortsätta erbjuda de nyanlända personer och familjer som behöver stöd insatser för att de snabbt ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden och nå egen försörjning.

Antalet personer som söker ekonomiskt bistånd med anledning av bostadslöshet fortsätter att öka, vilket leder till ökade kostnader för boendelösningar. Personer som uppbär ekonomiskt bistånd har svårare att få bostadskontrakt på första- och andrahandsmarknaden då de saknar fast och stabil inkomst samt ofta har svårare att tillmötesgå hyreskraven. Förvaltningen kommer att fortsätta prioritera insatser som bolots, vråkningsförebyggande arbete, budget- och skuldrådgivning.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Förvaltningen arbetar aktivt med arbetsmarknadsanställningar och ser ett fortsatt behov av detta. En omstrukturering har genomförts under 2019 för att möjliggöra förstärkning avseende arbetskonsulent som har ett särskilt förberedande och uppföljande uppdrag för de personer som får del av någon form av arbetsmarknadsanställning. Förvaltningen har sett det som nödvändigt för att över ett verksamhetsår hantera också säsongsuppdragen med feriearbete för ungdomar. Under planperioden prioriteras de grupper som kommunfullmäktige anger samt att förvaltningen kommer att satsa särskilt på Stockholmsjobb för föräldrar med minderåriga barn. Satsningen görs i samverkan med arbetsmarknadsförvaltningen. Förvaltningen ser också ökad möjlighet för målgruppen genom att extratjänster åter är tillgängliga.

Förvaltningen ser positivt på samarbetet och den utveckling som varit mot att stadens jobbtorg tillhandahåller insatser av mer förberedande karaktär, vilket minskat glappet mellan förvaltningens eget förberedande arbete och jobbtorgens. Arbetsförmågebedömningar sker i myndighetssamverkan tillsammans med försäkringskassan, arbetsförmedlingen och regionen samt stadens jobbtorg.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Förvaltningens nettobudget 2020 för driftverksamheten uppgår till 1 136,3 mnkr. I förvaltningen arbetar 771 tillsvidareanställda medarbetare. Personalkostnaderna utgör ca 35 procent av nämndens bruttokostnader.

Bokslutet 2019 för Skarpnäck stadsdelsnämnd visade efter resultatdispositioner ett resultat på +/- 0 mnkr jämfört med budget.

Ekonomiska utmaningar

Kostnadsökningarna för planperioden beräknas överstiga kommunfullmäktiges plan med 23 Mkr (2021) respektive 19 Mkr (2022) för stadsdelsförvaltningen om pris- och lönekostnadsökningarna följer sammanvägt prisindex från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) under de kommande åren.

Ökande behov och komplexitet inom flera av förvaltningens verksamheter, i kombination med budgetförutsättningarna, kommer att medföra ökade utmaningar att klara sig inom tilldelade medel för framför allt individ- och familjeomsorg och äldreomsorg. Den pågående pandemin kommer troligen att påverka ekonomin på både kort och lång sikt, men konsekvenserna är svåröverblickbara i nuläget.

Stadsdelsområdet växer i mindre utsträckning än andra delar av staden vilket påverkar förvaltningens budgettilldelning negativt. Förvaltningen förutspår att budgetförutsättningarna för perioden 2021-2023 kommer att innebära snävare budgettilldelning med risk för minskade statliga intäkter parallellt med kostnadsutmaningar i verksamheterna. Under den förra kategorin finns bland annat det statliga engångsbeloppet för mottagna flyktingar, den så kallade generalschablonen, som beräknas minska i omfattning under planperioden i takt med att flyktingantalet avtar. Utmaningarna medför krav på effektiviseringar och kostnadsminskningar inom samtliga verksamheter. Arbetet inriktas på kostnadssänkande insatser med bibehållen kvalitet, innovation, samverkan, fortsatt minskning av sjukfrånvaron och effektivisering av lokalutnyttjande.

Anslag för nämndens verksamhet (mnkr)	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022	Plan 2023
Kostnader	1 173,3	1 182,8	1 194,3	1 194,3
Drift och underhåll	1 162,9	1 172,4	1 183,9	1 183,9
Avskrivningar	9,5	9,5	9,5	9,5
Internräntor	0,9	0,9	0,9	0,9
Intäkter	-37,0	-37,0	-37,0	-37,0
Netto	1 136,3	1 145,8	1 157,3	1 157,3

Anslag för nämndens verksamhet, Källa: Agresso

3.1 Drift

Förskola

Förvaltningen har förskolor i paviljonger och i en del nedslitna lokaler. Dessa lokaler måste växlas över till nya lokaler vilket innebär höga kostnader både för avveckling av de gamla lokalerna men också kostnader för nybyggnation. I dag får förvaltningarna inga extra medel för dessa kostnader. Utväxlingen finansieras av förskoleschablonen.

Bristen på förskollärare och barnskötare riskerar att driva upp lönenivåerna vilket leder till ökade lönekostnader. Svårigheten att få tag på utbildade timanställda vikarier ökar också kostnaden för inhyrd personal. Ett nytt schemaläggningssystem för personal har upphandlats vilket när det har införts bör medföra ökad effektivitet i personalplanering.

Äldreomsorg

Befolkningsökningen under planperioden och fram till år 2028 innebär en ökning inom gruppen äldre som beräknas bli 32 procent; huvuddelen av ökningen sker inom åldersgruppen 65-80. Med de budgettilldelningsnycklar som staden använder vill förvaltningen lyfta fram risken för att tilldelad budget inte följer befolkningsutvecklingen i samma takt.

Volymökningen kommer innebära ökande behov inom samtliga insatskategorier där hemtjänsten är den verksamhet som redan i dagsläget ser ökningen. Den ökande befolkningen tillsammans med målgruppens förändrade behov innebär att medarbetare i hemtjänst och vård- och omsorgsboende behöver kompetensutveckling för att kunna möta behoven.

Den kommunala hemtjänstens underskott är ett fortsatt fokusområde. Verksamheten har omorganiserats för att ge bättre möjligheter till struktur och förvaltningen ger också ett utökat stöd.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Utbyggnaden av gruppboendestäder medför högre hyreskostnader för förvaltningen vilket inte täcks av tilldelad budget. Det finns en skillnad mellan vad förvaltningen kan ta ut i hyra av de boende och faktisk hyra. Nybyggnationen medför oftast även en ökad kostnad för gemensamhetsytor som förvaltningen inte fullt ut kan få ersättning för av de boende.

Ökande kostnader för turbundna resor samt sjuklönekostnader inom personlig assistans innebär stora osäkerhetsfaktorer inför de kommande åren. Båda tillhör idag det fasta anslaget

trots att de i princip alltid är kopplade till enskilda insatser. Förvaltningen anser därför att det vore mer rimligt om faktorerna hörde till de rörliga anslagen för LSS-boende respektive assistansersättning för de 20 första timmarna per assistansberättigad. Om ersättningen för LSS-boende var kopplad till utförarens ersättning för insatser skulle det skapa bättre incitament och därmed kunna minska de totala kostnaderna för staden.

Individ- och familjeomsorg och socialpsykiatri

Inom individ- och familjeomsorg ser förvaltningen en utmaning i att komma till rätta med de underskott som finns inom verksamhetsområdet, där de största underskotten finns inom insatser till barn och ungdom och socialpsykiatri. De grupper som i framtiden behöver få del av ett utökat stöd av socialtjänsten och som blir fler har stora behov kopplade till eget boende, våld i nära relation samt samsjuklighet. Förvaltningen behöver göra omfördelningar för att säkra såväl utredningsarbetet men framför allt stöd och insatser kopplat till våldsutsatta när en stor del av målgruppen enbart är aktuella för våldsutsatthet. Anslag för våldsutsatta ges inom individ- och familjeomsorgen där faktorerna i fördelningsnycklarna inte längre speglar ambition, kostnader och faktiska förhållanden.

Förvaltningen bedömer att det finns behov av mer intensiva insatser för målgrupper inom socialpsykiatri under treårsperioden i och med det minskade antalet frist dagar som gäller för kommunen som en följd av att lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård trätt i kraft.

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder

Antalet arbetslösa personer i behov av ekonomiskt bistånd fortsätter att minska inom stadsdelsområdet. De som är i behov av ekonomiskt bistånd är i större utsträckning än tidigare sjukskrivna, lågutbildade och nyanlända personer med en social problematik som kräver omfattande och långsiktiga insatser för att nå egen försörjning och självständigt liv.

Förvaltningen ser en ökning av andelen personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Bostadsbristen är kostnadsdrivande och under 2019 gick sju procent av budgeten för enbart detta verksamhetsområde till kostnader för akutboende, vandrarhem och hotell.

Antalet ensamkommande barn och ungdomar minskar och av de ensamkommande som förvaltningen har ansvar för i nuläget är majoriteten 18 år eller äldre.

Den period då förvaltningen har erhållit medel i form av generalschablon för personer som är nyanlända närmar sig slutet. Arbetsförmedlingen drar ner på insatserna till denna grupp som generellt sett står långt från arbetsmarknaden. Under 2019 erhöll förvaltningen statsbidrag från Tillväxtverket för att arbeta med integration. Dessa statsbidrag finns inte längre att söka.

Barn, kultur och fritid

Budgeten för verksamhetsområdet har minskat ytterligare jämfört med 2019, samtidigt som antalet unga i åldersgruppen 13-18 år prognostiseras öka med nio procent inom stadsdelsområdet fram till år 2023. Ökningen av antalet unga kan komma att innebära att behovet av ett varierat utbud av aktiviteter inom den öppna fritidsverksamheten behöver öka, samtidigt som resurserna är begränsade. Det innebär att förvaltningen har behov av att finna ytterligare samverkansmöjligheter med föreningar och civilsamhället och därigenom bredda utbudet av aktiviteter för barn och ungdomar. Efterfrågan av föräldraskapsstöd, stöd till föräldrar med barn i tonåren förväntas öka, vilket ställer krav på resurstilldelning och kompetenshöjande insatser.

Fördelningsnycklar för stadsmiljö

Inom stadsdelsområdet finns Stockholms största naturreservat, Flaten, och den del av landets mest välbesökta naturreservat, Nackareservatet, som ligger inom staden. För skötsel av naturreservaten, för att bland annat bibehålla höga naturvärden, finns skötselplaner. Den nu gällande fördelningsnyckeln för stadsmiljö tar ingen hänsyn till de kostnader det medför att sköta naturreservaten. Systemet att årligen söka medel medför en osäkerhet om utfallet och förhindrar en mer långsiktig planering.

Förvaltningen arbetar tillsammans med andra förvaltningar kontinuerligt med åtgärder för att uppnå budgetmålet ”att tillgängliggöra stadens naturreservat med rekreativa värden”. För naturreservat inom Stockholms stad saknas medel för utveckling och investeringar. Det kan till exempel avse anläggning av vandringsleder, spänger, rastplatser och utveckling av målpunkter. Detsamma gäller skötsel och utveckling av de officiella strandbaderna.

Drift stadsmiljö

En växande befolkning, med ökat slitage av parker och grönområden som följd, innebär att driftbudgeten framöver behöver utökas. Driftbudgeten har utökats, men behöver förstärkas ytterligare de kommande åren. En utökad driftbudget möjliggör även en uppgradering av skötseln av den bostadsnära naturen, som ett viktigt komplement till den anlagda parken och för att öka den biologiska mångfalden.

3.2 Investeringar

Stadsmiljö

Förvaltningen har lämnat in underlag för angelägna investeringsprojekt till trafikkontoret, som därefter gör en samordnad prioritering för hela staden. För de kommande åren har medel sökts för upprustning av parken vid Lagmansplan i Skarpnäcks gård, upprustning av lekparken Gåshällsparken i Kärrtorp, upprustning av parkvägsnätet, upprustning av Skarpa by parklek i Skarpnäcks gård och utbyte av buskage i parker.

Prioritet	Projekt	Åtgärd	Kalkyl
1	Lagmansplan	Upprustning av park	3
2	Gåshällsparken	Upprustning av lekpark	5
3	Parkvägsnätet	Upprustning	6,5
4	Skarpa by parklek	Upprustning av lekpark	7
5	Buskage i parker	Utbyte	2

Klimatinvesteringar

Möjligheten till en långsiktig planering av klimatinvesteringar skapar goda förutsättningar för ett mer strategiskt miljö- och klimatarbete. Förvaltningen kommer att använda denna möjlighet till att göra kartläggningar och inventeringar mer utförligt samt pilotprojekt för att bättre se om projekten ger önskad effekt. Förvaltningen ges även mer tid att samverka med andra aktörer, vilket skapar en stabilare grund. Samtliga av förvaltningens åtgärder strävar efter minskade växthusgasutsläpp och energieffektiviseringar men även klimatanpassningar planeras.

Planerade åtgärder som är en utveckling av de klimatinvesteringsprojekt som ansökts för i VP 2020 redovisas i bifogad bilaga med en treårig plan.

4 Lokalförsörjningsplan

4.1 Inledning

Program för ny bostadsbebyggelse i Hammarbyhöjden-Björkhagen och Bagarmossen-Skarpnäck har antagits. Det innebär att detaljplaner för 5000 till 6000 nya bostäder har tagits fram, påbörjats eller kommer att startas under åren 2021-2023. Förutom de två större programmen pågår planarbete eller har planer antagits för cirka 1300 nya bostäder i främst Kärrtorp.

Det kommer att medföra en ökad befolkningsmängd och ett ökat behov av förskoleplatser under senare delen av planeringsperioden.

I samband med att nya bostäder planeras bevakar förvaltningen att behovet av nya förskolor tillgodoses. Även grupp- och servicebostäder och boenden för äldre planeras in.

4.2 Pedagogisk verksamhet

4.2.1 Nuläge 31 januari 2020

Idag har förvaltningen ett drygt trettiotal kommunala förskolor inom stadsdelsområdet. Det är ett blandat bestånd med äldre mindre förskolor i sämre skick och nya förskolor.

Inskrivningstalen varierar mellan stadsdelarna inom stadsdelsområdet. Sammantaget har antalet barn inom förskolan sjunkit något under senare år.

Det finns i dagsläget ett behov av att ersätta de förskolelokaler som har tillfälliga bygglov och som har mindre än fyra avdelningar. Enligt befolkningsprognosen förväntas inte barnantalet öka förrän under slutet av prognosperioden.

4.2.2 Planering av lokaler för år 2021-2030 (första planeringsperioden)

Lokalbehovet under den första planeringsperioden

Befolkningsprognosen visar små förändringar i antalet förskolebarn de närmaste åren. När sedan den planerade bostadsbebyggelsen börjar bli färdig så kommer barnantalet att öka.

Förvaltningen har förskolor i paviljonger och i en del nedslitna lokaler. Dessa lokaler måste växlas över till nya lokaler vilket innebär höga kostnader både för avveckling av de gamla lokalerna men också kostnader för nybyggnation.

Själva förskoleplaneringen grundar sig till stor del på befolkningsprognosen i områdesdatasystemet som bland annat tar hänsyn till förändringar i bostadsbeståndet. Den nu liggande prognosen sträcker sig fram till och med 2028. Därefter är prognoserna baserade på planerad bebyggelse. Befolkningsprognoserna är för Skarpnäcks stadsdelsområdes räkning uppdelade i fem stadsdelar; Hammarbyhöjden, Björkhagen, Kärrtorp, Bagarmossen och Skarpnäcksfältet.

Hammarbyhöjden Antalet förskolebarn ökar

Björkhagen Ökning i slutet på perioden

Kärrtorp Ökning i slutet på perioden**Bagarmossen** Oförändrat**Skarpnäcksfältet** Minskning

Inskrivningsgraden totalt i stadsdelsområdet ligger enligt senaste tillgängliga statistiken från 2018-12-31 på 87 procent (eftersläpningen beror på att statistiken för föregående år levereras först under våren året efter). Det finns dock stora variationer stadsdelarna emellan, där inskrivningsgraden i Hammarbyhöjden ligger på 110 procent medan den hamnar på 64 procent i Björkhagen. Det beror på att många barn som bor i Björkhagen går i förskola i Hammarbyhöjden. I Kärrtorp är inskrivningsgraden 96 procent, i Bagarmossen är det 78 procent och på Skarpnäcksfältet 86 procent.

22 av totalt 52 förskolor i stadsdelsområdet är enskilt drivna och 34 procent av de inskrivna barnen går i enskilt drivna förskolor. Flertalet av dessa ligger i Hammarbyhöjden och Skarpnäcksfältet vilket gör att det finns en avsevärt större andel av enskilt drivna förskolor i dessa stadsdelar jämfört med övriga. Denna situation, med en relativt sett hög andel fristående alternativ i Hammarbyhöjden och på Skarpnäcksfältet, måste tas hänsyn till i planeringen. Då enskilda aktörer inte har någon skyldighet att rapportera in planerade behov och utveckling av det befintliga beståndet till stadsdelen är det svårt att förutsäga det kommande behovet.

Planerade lokalförändringar under den första planeringsperioden

I Hammarbyhöjden-Björkhagen pågår ett programarbete för ökad bostadsbebyggelse. I det arbetet finns behovet av förskoleplatser med och flera platser har pekats ut för friliggande förskolor.

Hammarbyhöjden

Vid kvarteret Majbaggen byggs en förskola med sex avdelningar. Den ska ersätta förskolan Sjöfararen som kommer att rivas för att ge plats åt bostadsbebyggelse.

I Hammarbyskogen planeras en ny förskola i bottenvåningen på bostadsbebyggelse.

På Nytorps gärde planeras tre nya förskolor i samband med att det byggs bostäder. I samband med det kan de två förskolorna med tillfälliga bygglov som finns på Nytorps gärde avvecklas.

Björkhagen

I samband med ny bostadsbebyggelse vid Karlskronavägen så byggs en ny förskola med fyra avdelningar.

Kärrtorp

Vid Kärrtorps IP planeras ett nytt bostadsområde. I samband med det byggs en ny förskola med sex avdelningar

Bagarmossen

I Bagarmossen-Skarpnäck pågår ett programarbete för ny bostadsbebyggelse och det kommer att byggas bostäder i området kring Bergholmsskolan. I planarbete heter projektet Bergholmsbacken. Två nya friliggande förskolor ska byggas i området.

Vid Stångåvägen planeras en ny förskola med åtta avdelningar. I Bagarmossen finns paviljonger och mindre förskolor som då kan avvecklas.

Skarpnäcksfältet

På Skarpnäcksfältet, vid Horisontvägen, planerar förvaltningen för en ny friliggande förskola med sex avdelningar. I området finns flera förskolor med tre avdelningar som är slitna och som då kan avvecklas.

4.2.3 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2031-2040 (andra planeringsperioden)

Lokalbehov under den andra planeringsperioden

I nuläget är det svårt att ha en uppfattning om behov av förskoleplatser under planeringsperioden.

Planerade lokalförändringar under den andra planeringsperioden

Förvaltningen har inga planerade lokalförändringar för den andra planeringsperioden.

4.2.4 Enskilt driven förskola eller fristående skola

Nuläge 31 januari 2020

Det finns i dagsläget 19 olika aktörer med totalt 22 förskolor inom stadsdelsområdet. Några aktörer bedriver verksamhet på flera olika adresser. Totalt är 962 barn inskrivna inom den fristående verksamheten som består av såväl förskolor som drivs av föräldrakooperativ som i aktiebolagsform. Det inskrivna antalet barn bedöms vara nära maxkapaciteten för nuvarande verksamheter.

Lokalförändringar enskilt driven förskola eller fristående skola

Det är sannolikt att fler verksamheter kommer att etableras under planperioden. Exakt var är dock svårare att förutsäga. Då enskilda aktörer inte har någon skyldighet att rapportera in planerade behov och utveckling av det befintliga beståndet till förvaltningen är det svårt att förutsäga det kommande behovet. En utveckling som dock syns är att det i stadsutvecklingsområden är svårare för mindre aktörer att driva verksamhet då hyresnivåerna ofta blir för höga för lönsamhet.

Om enskilda aktörer väljer att etablera sin verksamhet påverkar detta den kommunala förskoleplaneringen. Således arbetar stadsdelsförvaltningen aktivt för att inte ha överkapacitet inom lokalerna samtidigt som antalet barn kan variera kraftigt under ett enskilt år.

4.3 Annan kommunal verksamhet

4.3.1 Nuläge 31 januari 2020

I nuläget täcker de befintliga lokaler förvaltningen har behovet av lokaler för kommunal verksamhet.

4.3.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet

Administrativa lokaler

Fastigheten på Rusthållarvägen 6 där hemtjänsten har sina kontor och personalutrymmen kan komma att rivas. Det finns planer på att bygga bostäder på platsen.

Fritid och kultur

Byggnaden i parkleken Skyfallet är inte i användbart skick i nuläget och förvaltningen har sagt upp lokalen.

Skarpnäcks fritidsgård flyttar in i tomma lokaler i Kulturhuset. Nuvarande lokal är uppsagd.

Planerade lokalförändringar för år 2021-2030 (första planeringsperioden)

Nya lokaler till hemtjänsten. Om fasigheten på Rusthållarvägen rivs behövs nya kontor och personalutrymmen till hemtjänsten.

Planerade lokalförändringar för åren 2031-2040 (andra planeringsperioden)

4.4 Övrigt

4.4.1 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Då förvaltningen planerar ett flertal nya förskolor under perioden kommer hyreskostnaden att öka.

Kommunfullmäktige har beslutat att de kommunala bostadsbolagen ska ha nya principer för hyressättning av förskolelokaler. Det innebär att befintliga hyresavtal succesivt kommer att övergå till marknadshyror, vilket i praktiken innebär högre hyresnivåer för förvaltningen.

4.4.2 Samverkan

I samband med planeringsprocessen för nya verksamhetslokaler har förvaltningen ett nära samarbete med framförallt stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret och exploateringskontoret under lokalprojektens tidiga skeden.

Förvaltningen arbetar tillsammans med de andra stadsdelsförvaltningarna i söderort med att ta fram en äldreboendeplan där det gemensamma behovet av ombyggnation, avveckling, nyproduktion och inriktningar eller profiler analyseras. Äldreförvaltningen samordnar arbetet i samverkan med stadsdelsnämndsregionerna, stadsledningskontoret, Micasa och exploateringskontoret.

Förvaltningen tar tillsammans med stadsdelsförvaltningarna i söderort fram en årlig

boendeplan som utgör underlag för den stadsövergripande boendeplaneringen för grupp- och servicebostäder.

Förvaltningen samarbetar med kulturförvaltningen kring två bibliotek.

Det är Skarpnäcks bibliotek som finns i Kulturhuset och Björkhagens bibliotek i förvaltningskontoret.

Förvaltningen driver en ungdomsmottagning i samverkan med Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning. Ungdomsmottagningen vänder sig till unga i åldrarna 13- 23 år

4.4.3 Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år

Det finns flera lokaler i stadsdelsområdet som kan sägas upp inom en treårsperiod. Förvaltningen har god kännedom om vilka lokaler det är och följer fortlöpande upp behovet av dessa lokaler.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Maria Mathiasson Laxvik, Stadsdelsdirektör	2020-04-01